

**Величко Світлана Володимирівна,
заступник директора з виховної роботи
Червонослобідської загальноосвітньої
школи І-ІІІ ступенів №1
Черкаської районної ради
Черкаської області**

ФОРМИ І МЕТОДИ РОБОТИ З БАТЬКАМИ, СПРЯМОВАНІ НА ЗМІЦНЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ ШКОЛИ ТА РОДИНИ

Постановка проблеми. Сьогодні сучасна українська сім'я переживає суттєві складнощі: руйнуються сімейні відносини, підвищується ризик розлучень, знижуються виховні функції сім'ї, не підтримуються сімейні традиції, росте рівень дитячої бездоглядності та безпритульності, діти вимушені зростати в неповних сім'ях з усіма негативними наслідками цього явища, загострюється проблема насильства в сім'ї.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сім'я – це унікальний соціальний інститут, першооснова духовного, економічного та соціального розвитку суспільства. Ще В.О.Сухомлинський зазначав: «В наші дні немає важливішого у сфері виховання завдання, ніж навчити батька й матір виховувати своїх дітей» [5, 118]. Відповідно до Основних орієнтирів виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів України, Концепції розвитку освіти України на період 2015-2025 років», Закону МОН України «Нова школа» соціальний інститут сім'ї є основним у суспільстві. Саме він формує наступні покоління та виховує гідну зміну, що забезпечуватиме розвиток та процвітання всієї держави. За своєю природою та призначенням сім'я виступає союзником суспільства у вирішенні його проблем, утвердженні моральних цінностей і соціалізації дітей, розвитку культури та економіки. Ось чому суспільство зацікавлене в фізично й морально здоровій сім'ї, здатній реалізувати свій соціальний потенціал, забезпечити не лише власне виживання, а й розвиток.

З-поміж багатьох функцій, які виконує сім'я, найважливішою є виховна. На жаль, сьогодні сім'я не виконує повною мірою означеної функції у зв'язку з відсутністю цілеспрямованої, поетапної, організованої системи підготовки майбутніх батьків до виконання соціальних ролей чоловіка і дружини, батька і матері; відсутністю умов для підвищення свого загальнокультурного і педагогічного рівня. Сьогодні сім'я не готова взяти на себе всю відповідальність за соціалізацію дітей. Проте, сім'я не є ізольованим мікросередовищем: вона напряму пов'язана із суспільством; різноманітні зовнішні чинники впливають на її виховну функцію. Важливе місце тут належить закладам освіти, педагогам, які завдяки своїй фаховій освіті володіють необхідними психолого-педагогічними знаннями, професійними вміннями і навичками, виступають важливою складовою в педагогічному трикутнику “дитина – батьки – педагог”.

Мета статті. Розкрити роль навчального закладу у наданні кваліфікованої педагогічної та культурологічної допомоги сучасній сім'ї щодо співпраці у контексті Нової української школи.

Виклад основного матеріалу. У родинному вихованні батьки і педагоги як партнери взаємодоповнюють одне одного, співпрацюють, намагаються скоригувати недоліки, прорахунки у вихованні. Наша співпраця - це взаємна довіра, повага і доброзичливість. Педагоги допомагають родинам не лише у випадках, коли батьки відчують труднощі й потребують кваліфікованих порад. Вони підтримують доброзичливі стосунки з учнями та їхніми батьками при постійному спілкуванні; учитель дає батькам певні знання з народної педагогіки, народознавства; навчає застосовувати набуті навички у вихованні дітей. Батьки вчаться аналізувати поведінку своїх дітей. Проблеми виховання обговорюються на засіданнях батьківських комітетів, загальношкільних батьківських конференціях, зборах тощо.

В організації роботи з батьками педагоги Червонослобідської загальноосвітньої школи I-III ступенів №1 надають перевагу інноваційним формам співпраці, що базуються на принципах партнерства, довіри і взаємоповаги.

Серед найголовніших **принципів спільної роботи школи і родини** ми виділяємо

- пріоритетність сімейного виховання;
- демократизм;
- взаємоповагу і взаєморозуміння;
- всебічну гуманізація взаємовідносин педагогів і батьків;
- спадкоємність і ретроспективність.

При організації взаємодії школи та родини ми враховуємо наступні аспекти:

- вивчення родини з метою виявлення її можливостей з виховання своїх дітей і дітей класу;
- згуртування родин за принципом наявності в них морального потенціалу й можливості впливати на свою дитину, дітей класу; аналіз проміжних і кінцевих результатів їхньої спільної виховної діяльності.

Співробітництво школи та родини на будь-якому етапі починається з вивчення умов і мікроклімату сімейного виховання, індивідуальних особливостей дітей і батьків. Саме тут важливу роль відіграє класний керівник.

Правильно організувати та проводити роботу з батьками в нашій школі класним керівникам допомагають:

1. Заступник директора з виховної роботи (складає шкільний план, допомагає у складанні планів роботи класних керівників з даного напрямку, здійснює контроль їх виконання; проводить тематичні педагогічні ради, метою яких є підвищення педагогічної майстерності та культури класних керівників).
2. Психолог (допомагає у дослідженні соціального статусу родини, визначенні типу родини, дає рекомендації у складанні плану роботи з кожною родиною індивідуально, здійснює профорієнтаційну роботу).
3. Соціальний педагог (бере на контроль і здійснює корекційну роботу з неблагополучними родинами; взаємодіє з організаціями, що працюють у цьому напрямі, шкільною радою по профілактиці правопорушень).

4. Шкільний бібліотекар підбирає наявну методичну літературу з даного напрямку.

5. Класні керівники регулярно проводять батьківські збори та застосовують інші форми роботи з батьками.

Важливим у співробітництві школи і родини є те, які форми роботи з батьками використовує вчитель. Педагоги застосовують як традиційні, так і інноваційні форми роботи. Серед традиційних форм найпоширенішими є

1. Індивідуальні:

- а) відвідування сім'ї;
- б) запрошення до школи;
- в) індивідуальні консультації;
- д) листування з батьками;
- е) дні відкритих дверей.

2. Групові:

- а) зібрання батьківського комітету;
- б) групові бесіди;
- в) групові консультації;
- г) батьківські консиліуми.

3. Колективні:

- а) загальношкільні батьківські збори;
- б) класні батьківські збори;
- в) збори-концерти;
- г) конференції з обміну досвідом;
- д) педагогічний всеобуч "Батьківська академія";
- е) батьківські вечори;
- є) батьківські ринги;
- ж) батьківські читання.

Впровадження вище означених форм роботи з сім'єю сприяє гуманізації взаємовідносин «педагоги-батьки».

Важливо зауважити, що батьки і вчителі повинні стати партнерами, активними співучасниками творчого процесу виховання учнів.

Для вирішення цього важливого завдання педагоги нашої школи надають перевагу інноваційним формам роботи з батьківською громадськістю, що передбачають створення комфортних умов спілкування та навчання батьків, за яких кожен учасник відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність, є рівноправним, рівнозначним суб'єктом.

Класні керівники застосовують такі інноваційні форми роботи:

- “Дерево родоводу”(зустрічі з представниками різних поколінь, роздуми над проблемами виховання, звернення до джерел народної педагогіки).
- “У сімейному колі”(анкетування батьків, індивідуальна робота, допомога родинам через консультації, практичні поради, зустрічі з лікарями, психологами, юристами).
- “Родинний міст”(зустрічі з батьками та обговорення проблеми виховання дітей).
- “Народна світлиця”(звернення до народних традицій, формування особистості школяра через природу, спілкування батьків з вихованцями через природу, спільну діяльність батьків, дітей і педагогів).
- “День добрих справ”(спільна трудова діяльність батьків, педагогів, дітей).
- “Вечір великої родини”(участь беруть батьки, вчителі, педагоги. Досвід організації відпочинку родини).
- “Азбука родинного виховання”(обговорення проблем, труднощів виховання дітей у неповних, неблагополучних сім'ях, виступи відповідних спеціалістів, надання батькам індивідуальної допомоги).

- Сімейні свята у класі (започатковують їх педагоги, об'єднують у сім'ї для спільного проведення днів народження дітей, календарних, народних свят).
- “Дні довіри”(у визначені дні педагоги, психолог ведуть прийом батьків і консультують їх з проблем виховання).

Слід зазначити, що під час інтерактивного навчання батьки вчаться бути демократичними, спілкуватися з іншими, критично мислити, приймати продумані рішення. Цьому сприяє ще й робота в групах, яку педагоги організують в разі вирішення складних проблем, що потребують колективного обговорення.

Найчастіше класні керівники використовують такі **групові форми роботи як діалог, спільний проект, коло ідей, батьківські тренінги, батьківські вечори, батьківські читання, батьківські збори** тощо.

Наприклад, **спільний проект** має таку саму мету та об'єднання в групи, що й діалог. Але завдання, які отримують групи, різного змісту та висвітлюють проблему з різних сторін. По завершенні роботи кожна група звітує і записує на дошці певні положення. В результаті з відповідей представників груп складається спільний проект, який рецензується та доповнюється групою експертів, а потім реалізується в життя.

Батьківські тренінги – це досить ефективна активна форма роботи з батьками, які усвідомлюють наявні проблеми родини, прагнуть змінити стиль взаємодії, зробити її більш відкритою і розуміють необхідність набуття нових знань і вмінь у вихованні власної дитини. Бажано, щоб у батьківських тренінгах брали участь обоє батьків. Від цього ефективність тренінгу підвищується, і результати не змусять на себе чекати.

Загальношкільні батьківські збори - проводяться два рази на рік. Їх мета - знайомство з нормативно-правовими документами про школу, основними напрямками, задачами, підсумками роботи. У нашому навчальному закладі загальношкільні батьківські збори використовуються для демонстрації

позитивного досвіду виховання в родині. Так, наприкінці навчального року адміністрація нагороджує родини із позитивним досвідом виховання дітей. При організації та проведенні загальношкільних батьківських зборів ми враховуємо деякі аспекти, а саме: тема зборів повинна відповідати віковим особливостям дітей; збори повинні мати як теоретичний, так і практичний характер - аналіз ситуацій, тренінги, дискусії тощо. Збори не повинні займатись обговоренням та осудом особистості учнів. Батьківські збори повинні носити просвітницький характер, а не констатувати помилки та невдачі дітей.

Дбаючи про співпрацю з батьками, при використанні різних форм роботи учитель має враховувати важливість таких чинників:

1. Запрошення батьків до співпраці. Доброзичливість, відкритість у спілкуванні з батьками — перший крок до співпраці з ними.
2. Дотримання позиції рівноправності. Об'єднання зусиль учителя та сім'ї школяра можливе за взаємного визнання ними рівноправності. Перший крок має зробити вчитель, оскільки до цього його зобов'язує професійний обов'язок.
3. Визнання важливості ролі батьків у співпраці. Учитель повинен завжди наголошувати на важливій ролі батьків у вихованні та розвитку дитини.
4. Вияв любові, захоплення їхньою дитиною. Батьки, відчувши доброзичливість учителя, охочіше спілкуються з ним, налаштовуються на співпрацю.
5. Пошук нових форм співпраці. Особливо корисний обмін думками з батьками щодо налагодження взаєморозуміння з дітьми.

А. Макаренко зазначав: «Виховання є процес соціальний... Виховує все: люди, речі, явища, але перш за все і більше всього – люди. З них на першому місці – батьки і педагоги» [4, 56]

Лише у співпраці з батьками можна досягти поставленої виховної мети – виховання **ОСОБИСТОСТІ**, високоморальної, творчої, здорової, гідного громадянина своєї держави.

Висновки.

В сучасних умовах координацію виховних дій сім'ї покладено на освітній заклад і від того, як організована і реалізована робота з батьками учнів, значною мірою залежить успішність процесу навчання і виховання дітей. Важливим завданням є широке залучення батьків, усіх дорослих членів сім'ї до співпраці з педагогічним колективом, до активної участі в житті навчального закладу, класу. Встановлення і підтримання педагогічної **співдії “діти-батьки-педагоги”** необхідно вибудовувати на принципах взаємоповаги, довіри, відповідальності та рівноправному партнерстві.

Сучасна сім'я несе найбільшу відповідальність за виховання дитини. Саме вона має виконувати головне завдання – забезпечувати матеріальні та педагогічні умови для духовного, морального, інтелектуального й фізичного розвитку молодого покоління.

Вважаю, що від сім'ї починається шлях дитини до пізнання світу, до шкільного навчання, свого становлення як особистості, а життєвою дорогою дитину ведуть два розуми, два досвіди : сім'я та навчальний заклад.

Список літератури

1. Концепція розвитку освіти України на період 2015-2025 років.
2. Концепція сімейного виховання в системі освіти України «Щаслива родина» (Схвалено Вченою радою Інституту інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України (протокол № 9 від 14 листопада 2012 року)
3. Організація роботи з батьками. Упорядник: Юзефик Л.О., Купина Н.М. – Тернопіль: Астон, 2002
4. Макаренко А. С. Книга для батьків. – К., 1972.
5. Сухомлинський В. О. Павлиська середня школа. – К.: Радянська школа, 1976.
6. Бех І. Д. Виховання особистості. – К., 2003.